

Sağlık Bilimlerinin Tarihi Gelişimi

TARİH ÖNCESİ DEVİRLERDE HEKİM, HASTALIK VE TEDAVİ

- İnsanlık tarihinin geçirdiği çok uzun bir "Tarih Öncesi Dönem" var ki yazılı kaynakların ortaya çıkışı ile bu dönem kapanıp yeni bir dönem başlar.
- Yazının bulunuşu olan M.Ö. 4000 yıllarından önceki 35.000 yıl insanlık tarihinin önemli bir dönemidir.

- Öncelikle bilmemiz gerekir ki; Hangi devirde olursa olsun, insanların yaşadığı her coğrafyada, her bölgede, her zaman diliminde **hekim** vardı ve hastayı tedavi ediyordu.
- İnsanın yaşadığı bütün dönemlerde "**insana yardım**" amacıyla hizmet eden hekim vardı.

- O dönem insanı hastalığı iki grupta algılıyordu;
 - Gözle gördüğü, nedenini bildiği hastalıklar ve nedenini bilmediği hastalıklar.
 - Gözle gördükleri hastalıklar; Yüksek yerlerden, tepelerden düşmeler, hayvanlar tarafından parçalanmalar, ok veya keskin bir şeyle yaralanmalar sonucu oluşan hastalıklar.

- Bu durumda önceleri içgüdüsel olarak, daha sonraları tecrübeleriyle müdahale ediyorlar,
 - kanamaları bastırarak, toprakla veya tuzla ovarak durduruyorlar,
 - kırıklarda dallardan destekler yapıyorlar,
 - yaralı yeri yalıyorlar, su ile yıkıyorlardı.
- Kanın akması ile hayatın bitişine şahit olmuşlar, kanamaları durdurmaya çalışmışlardı.

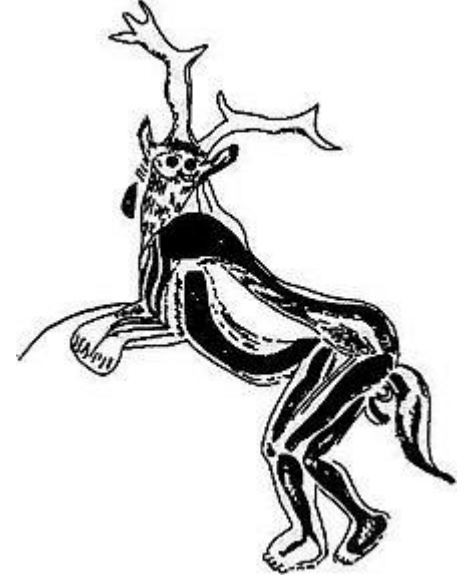
Hekim

- Tarih öncesi devir hekimini biz "sihirbaz hekim"di.
- Sihirbaz hekim, Büyücü hekim, Medicine man, Şaman, Kam v.b. gibi isimlerle karşınıza çıkabilir.
- Terminoloji ne olursa olsun o dönemdeki hekim çok önemli ve üstün güçlere sahipti.
- Genelde kabilenin reisi, dini lideri, askeri lideri de aynı şahıstı.
- Daha gelişmiş toplumlarda hastalıklardan sorumlu bir hekim olabiliyordu.
- Bu hekim özel bir şahıstı, üstün özelliklere sahipti. Hastalıkları tanımak ve tedaviyi öğrenebilmek için üst ruhlarla iletişime giriyordu veya girmesi gerekiyordu.

Aborjinler

- Avustralya'da yaşayan en ilkel kabilelerdir.
- İlkel ve bozulmamış oldukları kabul edildiklerinden tarih öncesi insanlar ve tıp alanında fikir sağlamak için araştırmalar yapılmaktadır.

- Pirenelerde Trois Frese Mağarasında bulunan yarı insan yarı hayvan olan figür en eski tıp adamı (Şaman) olarak kabul edilmektedir.

YAZILI DÖNEMLER(ANTİK ÇAĞ)

- Göçebe ve avcı topluluklar zamanla büyük nehirlerin suladığı münbit topraklarda yerleşmiş, ekim ve hayvancılıkla uğraşmıştı.
- MÖ. 4000'lerde insanların yazıyı buluşu ile bilgi birikimi yazılı şekilde daha sonraki nesillere aktarılmıştı.
- "Antik dönem" diye tanımladığımız bu dönemde yaşayan toplulukların yazılı belgelerinden tıp konusundaki bilgileri de öğreniyoruz.
- Mezopotamya, Nil nehrinin suladığı topraklarda yaşayan medeniyetler tıp alanında da çok ilerlemişler, hekim kavramı gelişmiş ve tedavide önemli adımlar atılmıştı.

Sağlık Bilimleri Tarihi

- Mezapotamya'da tıp
- Eski Mısır'da tıp
- Hindistan'da tıp
- Çin'de tıp
- Eski Yunan'da tıp
- Roma ve Bizans'da tıp
- Ortaçağda tıp (Avrupa ve İslam Toplumlarında)
- Selçukluda tıp ve sağlık
- Osmanlıda tıp ve sağlık
- Cumhuriyet döneminde sağlık

Eski Mısır

- Bir kadın mezarından (TT95) çıkan ve MÖ 1. bin yıla tarihlenen ayak parmağı protezi.Kahire Mısır Müzesi. F: Basel Üniversitesi
- Neredeyse 3.000 yaşında olduğu tahmin edilen buluntu, Luksor yakınlarındaki Şeyh'Abd el-Qurna Nekropolü'nde bir kadın mezarında bulundu.

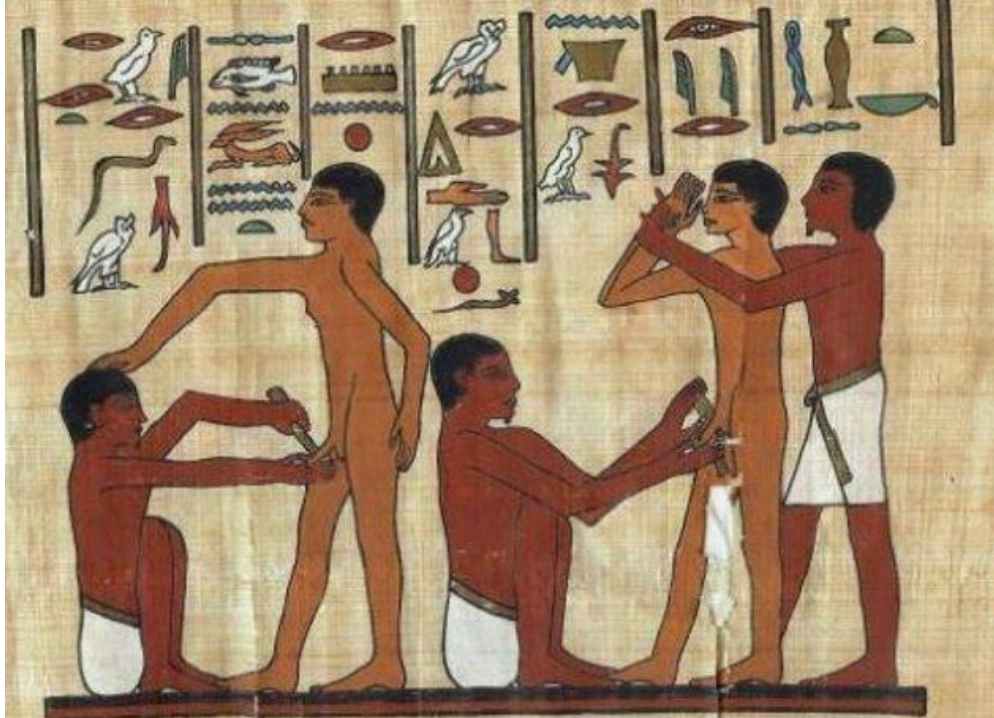

- Mısır mitolojisindeki birçok tanrının genellikle şifa verici ve sağlığı koruyucu yönü vurgulanmıştır. Bunların içinde en bilinen önemli sağlık Tanrısı **Thoth**'dur.
- Mitolojiye göre Mısır'ın gök Tanrılarında biri olan Horus, kötölük Tanrısı Seth ile çatışması sırasında gözünü kaybetmiş. Thoth, Horus'un dağılan gözünü tedavi etmiş ve daha sonra bu “göz”, tılsımlı bir karakter kazanmış

Sünnet

- Bir bebeğin sünnet derisini alma Antik Mısır'da yaygın bir durumdu. Bunun sebebi bazen dini bazen ise tıbbi yönden gerekli görülmesiydi.

Tıbbi Aletler

- Antik Mısır döneminde tıbbın gelişmiş olmasıyla beraber birçok alet kullanılmış.
- İnsan anatomisini anlamak için ölümler üzerinde çalışan doktorlar, ameliyat yaparak insanları kurtarmaya başladılar.

- Mısır'da insanları kötülüklerden korumak için birçok şeyin üzerine bu "göz" resmi çizilmiş.
- Bu "göz"ün zaman içinde biçim değiştirerek bugün hekimlerin reçetelerinin başına yazdıkları "RP" simgesine dönüştüğü düşüncesi, bu simgenin açıklayıcı varsayımlarından biri oluyor.

REÇETE
T.C. Standart Form No. 1.5.101

Hastanın Adı, Soyadı:	Tarih: 16/06/08
Hastanın Kurumu:	Dr. Dış. No. Adı, Soyadı (Varsa Kaşesiz):
Tabibin Kurumu:	

İLAÇLAR	TUTARI
Rp/ I- Sevgi en iyi ilaştır...	

Diş Hekimliği

- MÖ 2750 Mısır Apseli bir dişin delindiğindiği, ilk dişhekimliği ameliyatını tasvir eden ilk rapor.
- MÖ 2750 Mısır Dişle ilgilenen uzman bir hekim ortaya çıkmış.

Asklepionlar

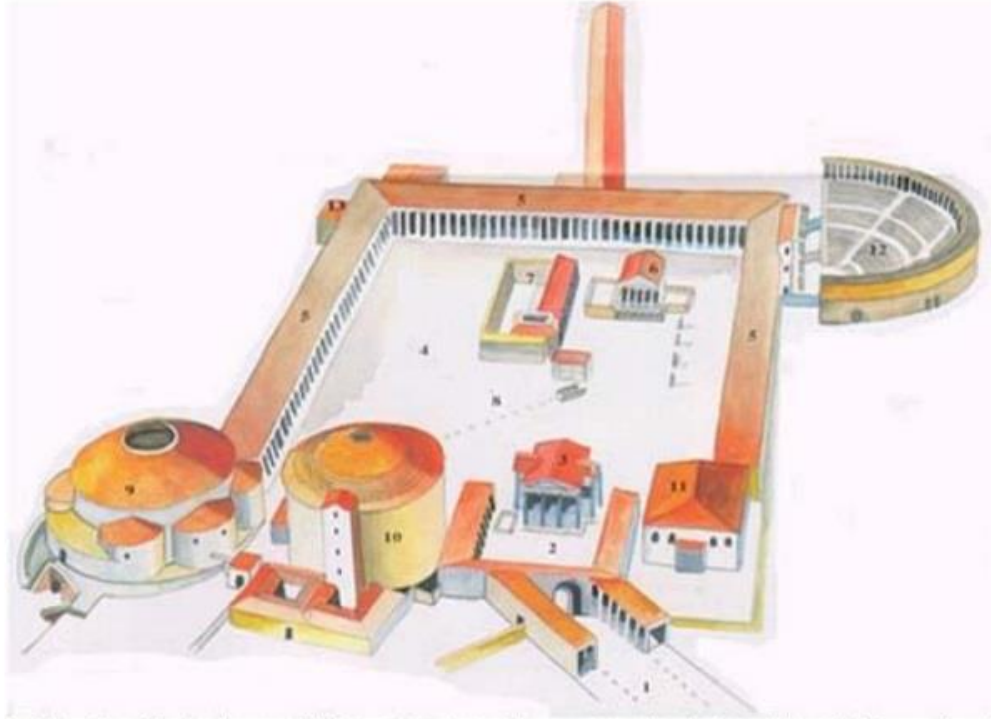
Sağlık Mabedleri

- Din adamı hekim teŖhis edilen hastalığı; önce arınmak (Sıcak ve soğuk su banyoları, perhiz) sonra da ilaçlarla tedavi (Sağlık mabedinde yetiŖtirdikleri veya satın aldıkları bitkisel ve hayvansal ilaçlarla) ediyorlardı.

- Asklepionların en ünlüleri M.Ö. 5-6. yüzyıllarda Epidaurus, Kos, Knidos (Datça, Muğla) ve Bergama'da (İzmir) kurulmuştur.

BERGAMA ASKLEPİONU:

1. Viran Kapı'dan başlayan yol (Via tecta) 2. Anıtsal kapının ön avlusu 3. Anıtsal kapı 4. Tören avlusu 5. Tören avlusunu çevreleyen sütunlu galeriler 6. Hellenistik Devir'a ait Asklepios Tapınağı. Bu tapınağın yanında biri Apollon'a diğeri Hijye'ye (Hygieia) ait iki tapınak daha vardı. 7. Uyku odaları, şifalı kaynak ve kuyular 8. Yeraltı geçidi 9. Hastaların tedavi gördüğü klinik 10. İS 2. yüzyılda yapılan Zeus-Asklepios Tapınağı 11. Kütüphane ve tapın salonu 12. 3500 kişilik Roma Devri tiyatrosu 13. Genel Tuvalet (latrin). (Çizimler: Ferit Avcı, Atlas Dergisi, Sayı 66, Eylül 1998.)

- Termal su kaynaklarından tıbbi açıdan faydalanmak amacıyla inşa edilen yapılar, **sağlık tanrısı Asklepios ile kızı Hygieia'dır.**
- **Su tedavi amaçlı kullanılmıştır.**

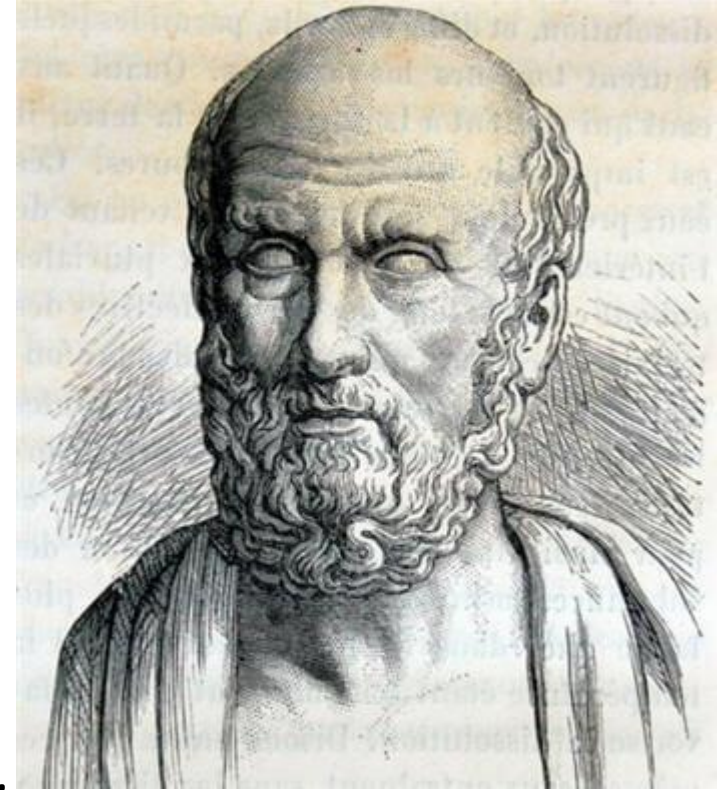
HİPOKRAT VE KLİNİK TIBBIN BAŞLAMASI

- MÖ 5. Yüzyılda yaşamış olan Hipokrat gözleme dayanan tıbbın kurucusu olarak kabul edilir.
- Bunun nedenini anlayabilmek için Hipokrat öncesi Yunan Medeniyetindeki tıbbı anlamak gerekmektedir.

Hipokrat (MÖ 460-MÖ377)

- Yunanlı hekim. Ege adalarından Bodrum'un karşısındaki Cos adası(İstanköy) de yaşamıştır.
- Hayatı bu adada geçmişti.
- İyi bir hekim olduğu ve tıp öğrencilerini özenle yetiştirildiği biliniyor.
- Aristo Politika adlı eserinde "Büyük hekim" olarak anmıştır.
- Aristo'nun öğrencilerinden Menon Tıp tarihi kitabında Hipokrat'ın hastalıkların nedeni hakkındaki görüşünü yazmıştı.
- Hipokrat'ın yazdığı eserlerin çoğunun ondan sonraki dönemlerde onun ekolünden gelenler tarafından yazılmıştır.
- Hipokrat andı bugün hala hekimler tarafından kullanılmaktadır.

Hipokrat'ın Önemi

- Hipokrat ve ekolünün eserleri yüzyıllarca hekimlerin kullandıkları esas kaynak olmuştur. Hipokrat'ın bugüne kadar gelen eserleri 60 tanedir.
- Bu eserler; Anatomi, hekimlik uygulamaları, kadın ve çocuk hastalıkları, sara, salgın hastalıklar, hastalıkların gelişmesi, ilaç ve diyetle tedavi cerrahi ve tıp ahlakı konularında idi.
- En önemlileri "Havalar, sular, beldeler", "Aforizma (Hekimlere öğütler)", "Salgınlar Kitabı", "Kırık çıkıklar", "Hipokrat Andı" dır.

Hipokrat Andı

- Hekim Apollon, Asklepius, Higiya, Panacea üzerine ve bütün Tanrı ve Tanrıçaların huzurunda yemin ederim ki, yeteneğim ve gücüm elverdiğince bu and ve sözleri tutacağım:
- Bu sanatta hocamı, babam gibi tanıyacağım, rızkımı onunla paylaşacağım. İhtiyacı olursa kesemi onunla bölüşeceğim. Çocuklarına kardeşim gibi bakacağım ve öğrenmek isterlerse bu sanatı ücretsiz öğreteceğim.
- İlaç reçetelerini, şifai bilgileri ve diğer bilgileri sadece ve sadece kendi evlatlarıma, hocamın çocuklarına ve hekimlik kurallarına uygun sözleşmeyle bağlı ve and içmişlere öğreteceğim.

- Yeteneğim ve hakimiyetim ölçüsünde hastalarımın iyiliği için tedaviler önereceğim ve asla kimseye zarar vermeyeceğim.
- steyen hiç kimseye öldürücü bir eczayı ne vereceğim ne de bunu tavsiye edeceğim; benzer şekilde, bir gebe kadına çocuk düşürmesi için ilaç vermeyeceğim.
- Hayatımın ve sanatımın saflığını koruyacağım.

- İç organlarındaki taşı keserek almayı, hastalığı çok açık olan hastalarda bile, işin ehli olan(cerrah)lara bırakacağım.
- Hangi eve girersem gireyim, bütün kasıtlı kötülük ve suistimallerden ve özellikle de ister hür ister köle olsun erkek ve kadınların vücudunu kötüye kullanmaktan kaçınarak, sadece hastaya yardım için gireceğim.
- Gerek sanatımın icrası sırasında gerekse insanlarla gündelik ilişkideyken edindiğim bilgileri ortalığa saçmayacağım, bir sır olarak saklayacağım ve kimseye açmayacağım.
- Bu yemine sadık kalırsam hayatımı ve mesleki uygulamalarımı insanların tümünden ve her zaman saygı görerek mutlulukla sürdüreyim, ama ona ihanet eder ya da çığnersem tam tersini yaşayayım.

Romalı Ünlü Hekimler

- Archagatos (M.Ö 219)
- Asklepiades (M.Ö 124)
- Temison
- Sorenos (M.S. 98-138)
- Arateaus
- Diadcorides (M.S. 1 YY)
- Celsus (M.S. 14-37)
- Pliny (M.S 23-79)
- Efesli Rufus (M.S. 110-180)
- Galen (M.S. 130-200)

GALEN (GALENOS, CALINOS)

M.S. 130-200

- MS 2. yüzyılda yaşamış Bergamalı hekim.
- Deneysel fizyolojinin kurucusu ve tıp bilgisinin her dalına katkılar sağlayan, tıpta yüzlerce yıl etkili olmuş önder hekim.

Galen.

Galen ve Tedavisi

- Galen tedavide polifarmasi (birçok ilacın bir araya getirilmesi ile hazırlanan ilaç) kullanırdı.
- Çok ilaç kullanarak hızlı etkili olmak isterdi. Onun hazırladığı ilaç reçeteleri çok uzun yıllar uygulanmıştır.
- Tıbbı hızlı tedaviyi sokan bu bir çok ilacın bir arada kullanılması yani Galen usulü ilaçlar tıpta yüzlerce yıl etkili olmuştu.